

визначені строки. Дана модель також має ряд серйозних вимог до викладачів. Необхідно розробити програми навчання і весь спектр їх навчального забезпечення таким чином, щоб студент міг заздалегідь отримувати завдання і літературу, необхідну для їх виконання.

Як показує досвід, обмеження та повна відсутність автономії студента протидіє новій парадигмі освіти, глобальним тенденціям розвитку сучасного світового суспільства, де одним з постулатів є вимога до формування готовності випускників до розв'язання різних проблем, наряду з підсиленням ступеню соціальної відповідальності не тільки за свою власну долю, але й світу в цілому. Проте, обмежена автономія студентів або повна її відсутність не сприяє оптимізації праці викладача, який не може забезпечити бажаний результат в контексті сучасної парадигми освіти.

Т. Г. Яременко, ст. викл.
кафедри української мови та літератури

КУЛЬТУРА МОВИ В ЕКОНОМІЧНОМУ ДИСКУРСІ

Висока культура мови, тобто вміння активно використовувати як засіб спілкування сучасну літературну мову з усіма багатими можливостями мовностильового розшарування, з притаманними їй нормами є невід'ємною ознакою освіченої, всебічно розвиненої людини. Добре знання мови, володіння її літературним стандартом є запорукою ефективності будь-якої фахової комунікації, в тому числі й економічної.

Як підкреслював французький учений А. Мартіне, мова кожної окремої людини швидко стала б незрозумілою для інших, якби не здійснювався безперервний соціальний вплив, спрямований на збереження певних умовностей, якби не існувало тієї постійної регламентації, що пов'язана з необхідністю взаєморозуміння. Регламентація діє як у граматиці, фонології, так і в лексиці.

Зважаючи на обмежений обсяг цього дослідження, зосередимо увагу на найбільш типових лексико-стилістичних девіаціях, що спостерігаються у мові фахівців економічної галузі. До таких належать: труднощі при розрізненні паронімів, типові випадки неточного слововживання, правильний вибір лексеми із синонімічної пари чи ряду, складні випадки українсько-російського пере-

кладу, що часто призводять до невмотивованого калькування та забруднення мови русизмами.

Однією з найпоширеніших девіацій у фаховій мові працівників економічної галузі є нерозрізнення слів, утворених від спільного кореня за допомогою різних словотвірних формант. Як правило, вони відрізняються семантичним відтінком або й лексичним значенням (наприклад, позначення об'єкта // суб'єкта, на який скерована певна дія). Йдеться, зокрема, про труднощі при виборі одного з членів паронімічної пари типу *індосант* — *індосат*, *адресант* — *адресат*, *жирант* — *жират*, *ліквідант* — *ліквідат*, що є переконливими свідченнями активізації у сучасній галузевій термінологічній практиці словотвірної моделі «корінь + суфікси *-ант* / *-ат*».

Словом *індосант* фахівці банківсько-економічної сфери називають особу, яка робить передатний напис на чеках, векселях та ін. цінних паперах (пор. *адресант* — той, хто адресує, відправляє листа, телеграму тощо). Натомість *індосат* — особа, на ім'я якої переводять чек, вексель та ін. цінні папери (пор. *адресат* — на кого адресують кореспонденцію). Тобто перший є активним суб'єктом дії, другий — фактично пасивним її об'єктом.

За цією ж словотвірною та семантичною моделлю розрізняємо іншу пару банківсько-економічних термінів-паронімів — *ліквідант* — *ліквідат*. Перше слово у фаховій мові вживається із значенням «кредитор, який пред'являє права до підприємства-боржника у випадку його ліквідації». Натомість *ліквідат* — це боржник, до якого кредитор пред'являє фінансові вимоги у випадку його ліквідації.

В умовах білінгвізму одним із найпоказовіших порушень норми є вживання русизмів та кальок (*поставник* — *постачальник*).

Спрямовуючи зусилля на очищення мови від ненормативних одиниць, слід звернути особливу увагу на випадки «прихованого» порушення мовного стандарту, як-от плеоназми *сервісне обслуговування*, *потенційна можливість*, *спільне співробітництво*, *повний анилаг*, *вільна вакансія*, *адреса місця проживання*, *гігантський мегаполіс*, *промислова індустрія*, *найбільш оптимальний* та ін.

Порушення лексичної норми, як і відхилення від інших норм, може стати суттєвою перешкодою для реалізації комунікативної ситуації в економічній галузі. Адже культура мови — це не тільки філологічна, а й передусім соціальна проблема, оскільки вона в той чи інший спосіб пов'язана з найрізноманітнішими видами комунікації в сучасному світі.